

ПРВИ НАЛАЗ КРАТКОНОГОГ ГУШТЕРА *ABLEPHARUS KITAIBELII* (SCINCIDAE) У НАЦИОНАЛНОМ ПАРКУ „ТАРА”

Александар Симовић¹
alexandar.simovic@gmail.com
 0009-0007-6761-8007

Соња Николић^{1,2}
sonjadj@bio.bg.ac.rs
 0000-0003-0458-515X

¹ Српско херпетолошко друштво „Милутиин Радовановић”, Булевар
Деспота Стефана 142, 11000 Београд

² Универзитет у Београду, Биолошки факултет, Институт за
зоологију. Студентски трг 16, 11000 Београд

THE FIRST RECORD OF *ABLEPHARUS KITAIBELII* (SCINCIDAE) IN THE “TARA” NATIONAL PARK, SERBIA

Aleksandar Simović¹
alexandar.simovic@gmail.com
 0009-0007-6761-8007

Sonja Nikolić^{1,2}
sonjadj@bio.bg.ac.rs
 0000-0003-0458-515X

¹ Serbian Herpetological Society “Milutin Radovanović”. Despota Stefana
Blvd. 142, 11000 Belgrade, Republic of Serbia

² University of Belgrade, Faculty of Biology, Institute of Zoology. Studentski
trg 16, 11000 Belgrade, Republic of Serbia

Извод: У јуну 2025. мртва јединка строго заштићене
врсте, кратконог гуштера (*Ablepharus kitaibelii*), про-
нађена је у Националном парку „Тара”. При поновној
посети Тари, у септембру, нађене су и живе јединке. За-
бележене су на још два локалитета. Кратконоги гуштер
је тринаеста врста гмизаваца до сада регистрована у
Парку. Планина Тара је једно од два њена најзападнија
станишта у Србији.

Кључне речи: кратконоги гуштер, нови УТМ квадрат,
распрострањење, херпетофауна, строго заштићена врста.

Abstract: In June 2025, a dead specimen of the strictly
protected Snake-eyed skink (*Ablepharus kitaibelii*) was
found in the “Tara” National Park. During the return visit,
in September, live individuals were also observed. They
were recorded at two additional places. The Snake-eyed
skink is the 13th reptile species recorded in the Park thus
far. Tara Mountain is one of its westernmost habitats in
Serbia.

Key words: distribution, herpetofauna, new UTM
square, Snake-eyed skink, strictly protected species.

Током рутинског фаунистичког истраживања на планини Тари 2. јуна 2025. године пронађена је мртва јединка кратконогог гуштера, *Ablepharus kitaibelii* (Слика 1а). При наредној посети Националном парку „Тара“ у септембру, живе јединке (Слике 1б, с, d) су пронађене на истом локалитету, као и на још два оближња локалитета.

During the routine faunistic survey on Tara Mountain on June 2nd, 2025, a dead individual of *Ablepharus kitaibelii*, the Snake-eyed skink (European copper skink), was discovered (Figure 1a). On a subsequent visit to the Tara National Park in September, the living individuals (Figure 1b, c, d) were found at the same locality, as well as at the two additional nearby locations.

Слика 1. а) Угинула јединка *A. kitaibelii*, трбушна и леђна страна тела; б) јувенилна јединка; с) одрасла јединка; d) одрасла јединка *in situ*. Фото: Александар Симовић

Figure 1. a) Dead specimen of *A. kitaibelii*, ventral and dorsal sides; b) juvenile individual; c) adult individual; d) adult individual *in situ*. Photographed by A. Simović

Први налаз је био на 43,86583°N, 19,41088°E (UTM квадрат CP75, 10 × 10 km), на приближно 870 m надморске висине, на јужној обали вештачке акумулације – језера Заовине, дуж асфалтног пута на круни бране, поред простора без растиња и са ниском травом (Слика 2). Угинула јединка је била на путу, тако да је уочена случајно. Температура ваздуха на дан налаза износила је око 25°C, а небо је било делимично облачно. Ово је био први забележени налаз врсте *Ablepharus kitaibelii* на планини Тари и један од њених најзападнијих налаза у Србији (Слике 2 и 3). Први живи примерци пронађени су на истом локалитету.

The initial finding was made at 43.86583°N, 19.41088°E (10 × 10 km UTM square CP75), approximately 870 m a.s.l., on the southern bank of the artificial Zaovine Lake, along the asphalt road on the dam crest next to a clear area with short grass (Figure 2). The carcass was on the road, so it was spotted accidentally. The air temperature on the day of the observation was approximately 25°C, and the sky was partly cloudy. This was the first record of *Ablepharus kitaibelii* on Tara Mountain and one of its westernmost findings in Serbia (Figures 2, 3). The first living individuals were found in the same place.

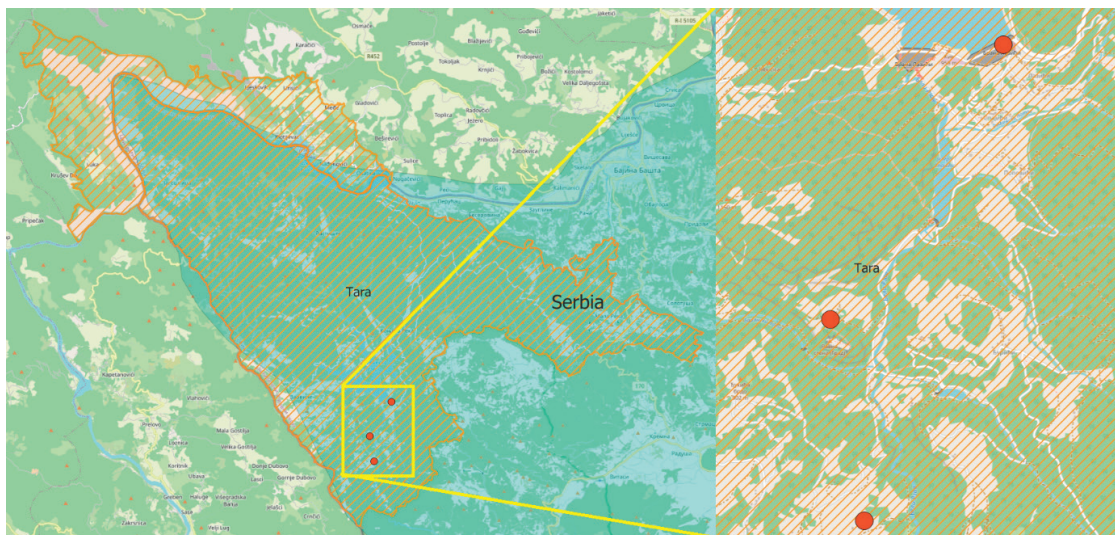

Слика 2. Место првобитног налаза врсте *A. kitaibelii*: а) слика екрана са апликације Google Earth Pro (верзија 7.3.7.1094), на којој је жутом иглом приказано тачно место првобитног налаза, а жути четвороугаоником ограничено подручје истраживања током другог изласка на терен; б) фотографија станишта. Фото: Александар Симовић.

Figure 2. The place where *A. kitaibelii* was initially found: а) a printscreen of a Google Earth Pro (v. 7.3.7.1094) map, with the yellow pin showing the exact spot of the first find and the yellow tetragon delimiting the second-visit survey area; б) a photograph of the habitat made by A. S.

Шестог септембра 2025. спроведено је циљано истраживање у близини језера Заовине, и том приликом су примећене живе јединке врсте *A. kitaibelii*. На приближно једном хектару низводне стране бране (жути четвороугаоник на Слици 2), за мање од 20 минута хода (између 8.20 и 8.40 ујутру) забележено је десет јединки, а још две су уочене на ливади јужно од полигона. На још два локалитета јужно од језера Заовине, до којих се стигло око 10.30 часова, пронађено је још јединки кратконог густера, и то на локалитетима следећих координата: 43,85023°N, 19,39725°E и 43,83880° N, 19,39992° E (Слика 3). Тог дана температура ваздуха кретала се између 12°C и 20°C, а небо је било ведро.

On September 6, a targeted visual encounter survey was conducted in the vicinity of the Zaovine Lake, and live *A. kitaibelii* individuals were noticed. In approximately one hectare of the downstream face of the dam (yellow tetragon in Fig. 2), in less than 20 minutes of random walking (between 8.20 AM and 8.40 AM), ten individuals were recorded, and two more were observed in the meadow south of the polygon. In two more localities south of the Zaovine Lake, reached at about 10.30 AM, more skinks were found: at 43.85023°N, 19.39725°E, and 43.83880°N, 19.39992°E (Figure 3). On the given day, the air temperature ranged between 12°C and 20°C, and the sky was clear (full sunshine).

Слика 3. Налази врсте *A. kitaibelii*: шрафура наранџасте боје је област Националног парка, а црвене ознаке су GPS тачке на којима је уочен кратконоги густер. Карта је креирана помоћу програма QGIS (верзија 3.34.11-Prizren).

Figure 3. Findings of *A. kitaibelii*: orange dashed is the area of the National Park, and red dots represent GPS points where the skinks were observed. The map was created using QGIS 3.34.11-Prizren.

Кратконоги гуштер *Ablepharus kitaibelii* је једина врста иначе велике породице Scincidae (више од 1.740 врста: Chapple et al., 2023) у Србији. Област распрострањења ове врсте је од јужне Словачке до Блиског истока, а њени најзападнији налази су на простору Босне и Херцеговине и Хрватске (Ljubisavljević et al., 2015; Skourtanioti et al., 2016; Zimić et al., 2018; Jovanović Glavaš et al., 2022).

Ревизија доступних података о распрострањености врсте *A. kitaibelii* у Србији објављена је пре једне деценије (Ljubisavljević et al., 2015). Познати налази врсте *A. kitaibelii* најближи планини Тари били су у околини градова Ужица и Косјерића, на око 30 km и 40 km ваздушне удаљености. Од тада су фаунистички подаци о гмизавцима Србије више пута ажурирани, уз додавање пет локалитета са забележеним присуством кратконог гуштера у југоисточном делу земље 2022. године (Tomović et al., 2022).

Кратконоги гуштер обично насељава термофилна (полу)отворена станишта (травнате површине са ретким жбуњем/дрвећем), понекад плитка и каменита земљишта (избегава стеновита станишта јер му је потребно растресито тло за копање), на надморским висинама између нивоа мора и 1550 m н.в. (Herczeg et al., 2007; Vacheva & Naumov, 2025). Може да насељава пољопривредне мозаике, обрадиво земљиште, врсистишта и шибљаке; у Хрватској је забележен у градском парку (Szövényi & Jelić, 2011; Jovanović Glavaš et al., 2022; Biodiversity Information System for Europe (BISE), 2025). Према BISE-у, његов статус очувања у биогеографским регионима Европе варира и процењен је као „лош” у алпском, континенталном и панонском региону. У Србији се *A. kitaibelii* обично налази у планинско-долинском пределу, где се везује за храстове шуме и жбуњаке. У Војводини је преживео само на неколико издвојених локалитета са остацима степских или шумско-степских станишта (Ljubisavljević et al., 2015). Станишта на планини Тари, на којима је ова врста пронађена, одговарају претходно наведеним.

Према критеријумима Међународне уније за заштиту природе (International Union for Conservation of Nature, IUCN), *A. kitaibelii* се сматра врстом за коју постоји најмања забринутост, како на глобалном нивоу, тако и у Србији; међутим, када су примењени критеријуми дистрибуције, екологије и животне историје (ДЕЖИ), врста је процењена као угрожена на националном нивоу и уврштена је у Црвену књигу гмизаваца Србије (Ljubisavljević & Džukić, 2015; Tomović et al., 2015; Urošević et al., 2022). Повећана рањивост врсте је последица одређеног нивоа ендемичности, фрагментiranог ареала, постојања периферних популација, мале величине легла и кратког животног века (Ljubisavljević & Džukić, 2015; Tomović et al., 2015). У погледу међународног статуса, ова врста је наведена у Анексу IV Директиве о стаништима и Анексу II Бернске конвенције, пошто су многе њене локалне популације под континуираним антропогеним притисцима (Herczeg et al., 2007; Urošević et al., 2022). У Србији је строго заштићена (Службени гласник Р. Србије 5/2010, 47/2011, 32/2016, и 98/2016). Међутим, колико је познато, до сада у Ср-

Ablepharus kitaibelii is the only species of the otherwise large (over 1,740 species: Chapple et al., 2023) Scincidae family in Serbia. Its general distribution is from southern Slovakia to the Middle East, with westernmost findings in Bosnia and Herzegovina and Croatia (Ljubisavljević et al., 2015; Skourtanioti et al., 2016; Zimić et al., 2018; Jovanović Glavaš et al., 2022).

A revision of the available data on the distribution of *A. kitaibelii* in Serbia was published a decade ago (Ljubisavljević et al., 2015). The known findings of *A. kitaibelii* nearest to the Tara Mountain were the surroundings of the towns of Užice and Kosjerić, at app. 30 and 40 km aerial distance, respectively. Since then, faunistic data regarding Serbian reptiles have been updated several times, with the addition of five localities with Snake-eyed skinks in the southeastern part of the country in 2022 (Tomović et al., 2022).

The Snake-eyed skink usually occupies thermophilic (semi)open habitats (grasslands with sparse bushes/trees), sometimes with bare soil and rock cover (it avoids rocky habitats because it needs loose soil for digging), at altitudes between sea level and 1,550 m a.s.l. (Herczeg et al., 2007; Vacheva & Naumov, 2025). It can inhabit agricultural mosaics, cropland, heathland, and shrubland; in Croatia, it was recorded in a city park (Szövényi & Jelić, 2011; Jovanović Glavaš et al., 2022; Biodiversity Information System for Europe (BISE), 2025). According to the BISE, its conservation status in biogeographic regions varies across Europe, and it was assessed as “poor” in Alpine, continental, and Pannonian regions. In Serbia, *A. kitaibelii* is typically found in the mountain-valley region, where it is associated with oak forests and shrubs. In the Vojvodina Province, it has survived only in several scattered localities with remnant patches of steppe or forest-steppe habitats (Ljubisavljević et al., 2015). Habitats on Tara Mountain where this species was found correspond to those previously listed.

According to the criteria of the International Union for Conservation of Nature (IUCN), *A. kitaibelii* is regarded as Least Concern, both globally and in Serbia; however, when the Distribution, Ecology and Life History (DELH) criteria were applied, it was estimated as Endangered at the national level and included in the national Red Book of Reptiles (Ljubisavljević & Džukić, 2015; Tomović et al., 2015; Urošević et al., 2022). The increased vulnerability resulted from a certain level of endemism, a fragmented distribution range, the existence of peripheral populations, a small brood size, and a short lifetime (Ljubisavljević & Džukić, 2015; Tomović et al., 2015). Internationally, this species is listed on Annex IV of the Habitats Directive and Appendix II of the Bern Convention, since many of its local populations are under continuous anthropogenic pressures (Herczeg et al., 2007; Urošević et al., 2022). In Serbia, it is strictly protected (“Official Gazette of the Republic of Serbia” No. 5/2010, 47/2011, 32/2016, and 98/2016). However, to the best of our knowledge, no targeted investigations into the distribution and ecology of this species have

бији нису спроведена циљана истраживања о распрострањености и екологији ове врсте. Познате области распрострањења врсте *A. kitaibelii* у Србији су раштркане (Ljubisavljević et al., 2015). Ово може представљати претњу опстанку врсте због потенцијалне међусобне изолованости популација. Међутим, као и код многих других врста гмизаваца у нашој земљи, неке празнине у распрострањењу могу бити последица недовољне истражености, те стога не одражавају стварни образац присуства врсте (Tomović et al., 2015).

У Националном парку „Тара” до сада је забележено 12 врста гмизаваца (НП „Тара”). Додавање још једне строго заштићене врсте херпетофауни овог парка повећаће његов значај као центра биолошке разноврсности и приоритета за очување. У будућности, у сарадњи са управом Националног парка, треба темељно истражити распрострањење и статус популације *A. kitaibelii* и започети мониторинг. Локалитет на којем су кратконоги гуштери први пут забележени окружен је путевима и људским насељима, укључујући и смештајне капацитете. Ово представља потенцијални ризик за дугорочни опстанак популације кратконог гуштера. Да би се заштитио и очувао кратконоги гуштер на планини Тари, научна истраживања морају бити праћена едукацијом и локалног становништва и посетилаца. Само кроз свестрану сарадњу можемо покушати да очувамо природне вредности.

been conducted in Serbia so far. The known distribution of *A. kitaibelii* in Serbia is scattered (Ljubisavljević et al., 2015). This may present a threat to its persistence due to potential isolation between populations. However, as with many other reptilian species in our country, some distribution gaps may result from insufficient research and not reflect the genuine pattern of the species' presence (Tomović et al., 2015).

In the “Tara” National Park, 12 species of reptiles have previously been recorded (Tara NP). The addition of another strictly protected species to the herpetofauna of this Park will increase its significance as a biodiversity hotspot and a conservation priority. In the future, in cooperation with the National Park authorities, the *A. kitaibelii* distribution and population status should be thoroughly investigated, and its monitoring initiated. The location where the skinks were first recorded is surrounded by roads and human settlements, including vacation rentals. This poses potential risks to the long-term survival of the skink's population. To protect and conserve the Snake-eyed skink on the Tara Mt., scientific investigations have to be accompanied by education of both residents and visitors. It is only through wide-range cooperation that we could attempt to conserve natural values.

ЛИТЕРАТУРА / REFERENCES

BISE (2025). “Biodiversity Information System for Europe”. Snake-eyed skink – *Ablepharus kitaibelii* Bibron & Bory St. Vincent, 1833. Available at: <https://biodiversity.europa.eu/species/628>. Last accessed on July 15, 2025.

Chapple, D.G., Slavenko, A., Tingley, R., Farquhar, J. E., Camaiti, M., Roll, U., & Meiri, S. (2023). Built for success: Distribution, morphology, ecology and life history of the world's skinks. *Ecology and Evolution*, 13: e10791. <https://doi.org/10.1002/ece3.10791>.

Herczeg, G., Kovács, T., Korsós, Z., & Török, J. (2007). Microhabitat use, seasonal activity and diet of the snake-eyed skink (*Ablepharus kitaibelii fitzingeri*) in comparison with sympatric lacertids in Hungary. *Biologia*, Bratislava, 62/4: 482–487. <https://doi.org/10.2478/s11756-007-0092-6>.

Jovanović Glavaš, O., Kolarić, A., Eros, M., Baškiera, S., Damjanović, I., & Jelić, D. (2022). Ecology, population density, and translocation of the snake-eyed skink (*Ablepharus kitaibelii*) in westernmost populations. *Russian Journal of Herpetology* 29(2): 76–84. <https://doi.org/10.30906/1026-2296-2022-29-2-76-84>.

Ljubisavljević, K. & Džukić, G. (2015). Snake-eyed skink *Ablepharus kitaibelii* (Bibron & Bory, 1833). In Tomović, L., Kalezić, M., & Džukić, G. (eds.), *Red Book*

of Fauna of Serbia II – Reptiles, 168–174 pp. University of Belgrade, Faculty of Biology, and the Institute for Nature Conservation of Serbia. Belgrade, 2015.

Ljubisavljević, K., Tomović, L., Simović, A., Krizmanić, I., Ajtić, R., Jović, D., Urošević, A., Labus, N., Đorđević, S., Golubović, A., Anđelković, M., & Džukić, G. (2015). Filling in the gaps in distribution data of the Snake-eyed skink *Ablepharus kitaibelii* Bibron and Bory, 1833 (Squamata: Scincidae) in Serbia. *Ecologica Montenegrina* 2(3): 247–254.

Official gazette of the Republic of Serbia Nos. 5/2010, 47/2011, 32/2016, and 98/2016. Regulations on the proclamation and protection of strictly protected and protected wild species of plants, animals and fungi [„Службени гласник РС”, бр. 5/2010, 47/2011, 32/2016 и 98/2016. Правилник о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива.]

Skourtanioti, E., Kapli, P., Ilgaz, Ç., Kumultaş, Y., Avci, A., Ahmadzadeh, F., Crnobrnja-Isailović, J., Gherghel, I., Lymberakis, P., & Poulakakis, N. (2016). A reinvestigation of phylogeny and divergence times of *Ablepharus kitaibelii* species complex (Sauria, Scincidae) based on mtDNA and nuDNA genes. *Molecular Phylogenetics and Evolution* 103: 199–214. <http://dx.doi.org/10.1016/j.ympev.2016.07.005>.

Szövényi, G., Jelić, D. (2011). Distribution and conservation status of Snake-eyed skink (*Ablepharus kitaibelii* Bibron et Bory, 1833) in Croatia. *North-Western Journal of Zoology* 7(1): 20–25.

Tara National Park (2025). Official website: <https://nptara.rs/en/about-tara-np.html>; <https://nptara.rs/en/for-visitors/2019-02-14-12-43-00/forests.html>; <https://nptara.rs/en/for-visitors/2019-02-14-12-43-00/2019-02-14-12-44-18/fauna.html>. Last accessed on July 18, 2025.

Tomović, L., Urošević, A., Vukov, T., Ajtić, R., Ljubisavljević, K., Krizmanić, I., Jović, D., Labus, N., Đorđević, S., Kalezić, M. L., Džukić, G., & Luiselli, L. (2015). Threatening levels and extinction risks based on distributional, ecological and life-history datasets (DELH) versus IUCN criteria: example of Serbian reptiles. *Biodiversity and Conservation* 24: 2913–2934. <https://doi.org/10.1007/s10531-015-0984-7>.

Tomović, L., Vučić, T., Anđelković, M., Urošević, A., Bjelica, V., Maričić, M., Lakušić, M., Danon, G., & Ivanović, A. (2022). Contribution to knowledge of batracho- and herpetofauna of southern and south-eastern Serbia. *Bulletin of the Natural History Museum* 15: 171–189. <https://doi.org/10.5937/bnhmb2215171T>.

Urošević, A., Crnobrnja-Isailović, J., Ljubisavljević, K., Vukov, T., Anđelković, M., Ivanović, A., Golubović, A., Vučić, T., & Tomović, L. (2022). An updated checklist of the Serbian batracho- and herpetofauna. *Bulletin of the Natural History Museum* 15: 149–169. <https://doi.org/10.5937/bnhmb2215149U>.

Vacheva, E. & Naumov, B. (2025). Data on the trophic spectrum of *Ablepharus kitaibelii* (Reptilia: Scincidae). *Acta Zoologica Bulgarica* 77(1): 85–91. <https://doi.org/10.71424/azb77.1.2824>

Zimić, A., Pećar, D., & Jelić, D. (2018). The Snake-eyed skink, *Ablepharus kitaibelii* Bibron & Bory, 1833 (Reptilia, Squamata: Scincidae) viable population re-discovered in Bosnia and Herzegovina – with morphological, ecological and conservation notes. *North-Western Journal of Zoology* 14(1): 146–148.